

Fuglevennen

Vår 2015

- Riksefugler
- Innsats for stæren
- Med lappmeis på lua

Nattens konsertmestere!

Nattergalen er ikke spesielt imponerende å se på. Den er gråbrun med litt rødlig stjert. Men det den mangler i fjærprakt, tar den igjen med en fantastisk sang!

Som navnet antyder, synger nattergalen i den mørke delen av døgnet. Den er ikke alene om dette. Myrsanger, rørsanger, sivsanger, gresshoppesanger og de mer uvanlige gjestene trostesanger og busksanger er alle såkalte *nattsangere*.

Alle disse fuglene er trekkfugler, og i mai-juni vender de tilbake og fyller sommernettene med sine fantastiske lyder. De fleste av dem imiterer andre fuglearter, og kan utvikle svært varierte og spesielle sanger.

Ta deg en tur til en våtmark, et fuktig bekkedrag eller en sumpmark og lytt etter disse fuglene nå i vår. Er du heldig, kan det også hende at lokale fuglefolk arrangerer lytteturer som du kan være med på. Da er det også lettere å lære sangen til de forskjellige nattsangerne.

Kampen for naturen

Foto: Roar Solheim.

Vindmøller slipper ikke ut CO₂, men medfører ofte store inngrep i naturen. I tillegg kan de ta livet av mange fugler. Også flaggermus blir drept av vindmøller.

For de av oss som har fulgt naturvernarbeidet siden Norge fikk sin første miljøvernminister i 1970, er det frustrerende å se hvor ofte hensynet til natur og dyreliv må vike i møtet med økonomi og næringsinteresser.

I de tidlige naturvernårene ble det laget verneplaner for våtmark, edelløvsskog og mange andre naturtyper. Dette var en stor inspirasjon for alle som sloss for å bevare natur og dyreliv. Men da mange opplevde at de måtte slåss og arbeide hardere for å bevare et verneområde enn de måtte for å sikre fredningen, var det naturlig å spørre seg hva verne tiltakene egentlig var verdt.

Viljen til å følge opp og ta hensyn til vernede områder synes dessverre mange ganger å avta når kostnadene med slike hensyn øker. Det ferskeste eksempelet er vedtaket om å utvide E6 gjennom Åkersvika naturreservat, i stedet for å ta kostnadene med å fjerne veien fra Norges første Ramsarområde og å legge den utenfor våtmarksområdet.

En annen frustrasjon er hvordan forsøket på å fremskaffe "grønn" energi synes å sette alle hensyn til naturverdier til side. Planene om storstilt bygging av vindmøller og småkraftverk truer med å bygge ned store deler av norske naturområder som er uten tekniske inngrep. En vindmølle er i seg selv ikke et stort naturinngrep, men fordi det kreves en transportvei fram til hver eneste mølle, betyr dette store inngrep når møllene plasseres lengst unna kulturlandskap og bebyggelse. Dette synes ikke å tas med i beregningene blant de som omfavner såkalte "grønne" energitiltak. Det samme gjelder småkraftverk, som endrer økologien i mange små og mellomstore vassdrag.

Alt står dessverre ikke bra til med naturhensyn i Norge, og det er fremdeles stort behov for mennesker som er villige til å ta opp kampen for naturen!

Roar og Trond

Innhold

	Side
Nattens konsertmestere	2-3
Kampen for naturen	4
Årets Fugl 2015 - havelle	5
Jeg lurar på...	6-7
Riksene, sumpens bortgjemte bråkmakere	8-13
Stæroplevelser	14-15
Slik lager du en stærkasse	16
Et enkelt foringsbur	17
Den omsorgsfulle raven	18-19
Med lappmeis på lua	20-21
Når måkene blir rosa	22
Sjøfuglenes ballansekunst med nebbet	23
Hvor ble det av gråsisiken?	24-25
Fuglenes dag 2015	26
Naturoplevelser	27-29
NOF's aktivitetskalender	32-35

Fuglevennen

kommer ut med to nummer i året; ett om våren og ett om høsten.

Fuglevennen er en del av medlemskapet i Norsk Ornitologisk Forening (NOF).

Medlemskap kan tegnes via hjemmesiden www.fuglevennen.no

eller ved å ringe 73 84 16 40.

Redaksjon:

* Roar Solheim (ansvarlig redaktør)

Agder naturmuseum og botaniske hage
r-solhe3@online.no

* Trond Vidar Vedum

Høgskolen i Hedmark, avd. for
lærerutdanning

* Magne Myklebust, NOF

* Morten Ree, NOF

* Otto Frengen, Trondheim

Bildebearbeiding, layout og uttegning:
Roar Solheim

Forside: Sothøne på reir.

Bakside: Sivhøne, ungfugl.

Fotografier: Roar Solheim.

Fuglevennen 2015 årg. 12 nr. 1
ISSN 1504-0623

Samarbeidspartnere

Agder naturmuseum og
botaniske hage

www.naturmuseum.no

Høgskolen i Hedmark

www.hihm.no

Nettverk for miljølære

www.miljolare.no

Fuglevennen på nett

På nettsiden Fuglevennen.no finner du de tidligere utgavene av Fuglevennbladene. Der finner du masse nyttige tips, og kanskje svar på noen av spørsmålene dine.

Årets Fugl 2015 Havella

Havella er valgt til Årets Fugl i 2015. Denne lille dykkanda er plukket ut fordi vi trenger bedre kunnskap om hvordan det står til med havellene i Norge. I hele NV-Europa har bestanden av haveller gått tilbake med omkring 60 % siden 1980-tallet. Årsakene til dette kan være mange, men man vet ikke sikkert hva som utgjør de største truslene. Nedgang i mattilgang på grunn av fiske, oljeutslipp, drukning i fiskeredskap og tap av leveområder kan være noen av forklaringene på tilbakegangen.

Havella hekker ved fjellvann fra Finnmark i nord til Hardangervidda i sør. Du kan bidra med viktige opplysninger ved å registrere dine observasjoner i Artsdatabankens register (www.artsobservasjoner/fugler). Spesielt viktig er alle opplysninger om hekkende haveller, kullstørrelser og hekkeresultater.

Havella er lett å kjenne igjen fordi den har mønster og farger som skiller den fra de fleste andre ender. Særlig er hannene lett kjennelige med rosa farge på nebbet, og lange stjertfjær. Hunner og ungfugler er mer brunlige med lyse felter på hode og hals.

Fotografert: Roar Solheim.

Sørger fuglene?

Foto: Roar Solheim.

Selv om sidensvansene opptrer i flokk om vinteren, vet vi lite om deres sosiale liv og forhold.

Hei,

Vi er en barnehage i Trondheim som fant en nydelig sidensvans utenfor vårt vindu her en morgen. Den var frosset og død, mest sannsynlig hadde den fløyet på vinduet. Ved 14 kuldegrader fikk den nok ikke tid til å komme seg. Vi la merke til at to sidensvanser satt i et tre like ved den døde. De ble bare sittende der, som om de ventet på den siste fuglen. De må ha sittet der en stund, siden den døde fuglen var helt stivfrossen. Vi ser sjelden slike fugler her, så vi tror de tre må ha fløyet rundt sammen. Vi tok inn den døde fuglen og kikket på den, og da kom den ene utenfor nærmere og liksom kikket inn vinduet. De satt rundt en halv time til før de fløy videre. Vi skal nå stoppe ut den nydelige sidensvansen siden den var så fin. Det vi lurte på er om disse fuglene har slike sterke bånd siden de to i treet ble sittende nær den døde fuglen over

en lengre periode? Vi synes det var svært rørende. Ellers ser vi sidensvansene kun i store flokker langt unna, aldri så nært som disse var. Vi ønsker også info om denne fuglen som er så vakker og synger så pent.

*Christina Eriksen
Flatåsen barnehager*

Du berører et spørsmål som er veldig vanskelig å besvare, fordi vi ikke kan "spørre" fuglene hva de føler. Men mange observasjoner viser lignende oppførsel som det du beskriver, og det er sannsynlig at fugler også har følelser knyttet til bånd mellom individer, på en slik måte at de drøyer med å forlate en skadet eller død artsfrende. Spesielt for fugler hvor makene holder sammen hele livet, er det naturlig også å tenke at de har en sorgreaksjon når maken dør, lik oss pattedyr. Se forøvrig beretningen om ravneparet på side 18-19.

Jeg lurte på...

Hvis du lurte på noe om fuglekasser, fugleforing eller om fuglenes liv, så kan du ta kontakt med Fuglevennen. Vi i redaksjonen forsøker å gi svar og råd. Du kan også gå inn på *Spør en ornitolog* på våre hjemmesider www.fuglevennen.no.

Når et spørsmål og svar fra nettsidene kan være av interesse for Fuglevennens lesere, kan det bli gjengitt her i bladet.

Spurv og fink - er det noen forskjell?

Hva er forskjellen mellom spurver og finker? De ser jo ganske like ut, oppfører seg stort sett likt og ser ut til å spise samme mat.

Hermann Dahlberg

Ja, "spurver" og finker er nokså like, men genetisk forskjellige familier. "Spurvene" omfatter i Norge gråspurv og pilfink, og de er en familie for seg, nært beslektet med veverfuglfamilien. Vi har også "buskspurver" som også har "spurv" i navnet, men er en egen familie hvor gulspurv, snospurv og sivspurv hører hjemme. Både finker, spurver og buskspurver er frøspisere, men tar også insekter og bær. Finkene er nok de mest spesialiserte frøspiserne av disse fuglene.

Hvorfor samles kråkene i store flokker om vinteren?

Hei.

I januar så jeg noe i Kristiansand som har fått meg til å undres. Først så jeg en stor flokk med kråker (100+) som kom flyvende over en bygning og sirklet omkring. De kom i flere omganger. Det var en interessant observasjon da jeg aldri har sett så mange kråker på samme tid. Minutter senere og et par hundre meter unna observerte jeg også en stor samling kråker som fløy og sirklet rundt en heisekran. Det slo meg da at dette kanskje er et fenomen (at de samles på denne måten) som muligens har en årsak? Og hvorfor?

Foto: Roar Solheim

Dette er ikke noe jeg observerer til vanlig når det gjelder kråker. Jeg tenkte umiddelbart på været og om det kunne ha noe å si? Det begynte å bli mørkt da jeg så fuglene (ca kl 16.30), og det var litt forsiktig regndrypp fra mørke skyer, samt vind.

V. Pham

Om vinteren samles kråkefugler hver kveld for å sette seg samlet et sted og sove, gjerne i et skogholt. Dette gjør de for å få felles beskyttelse mot jegere som hønsehauk og hubro. I skumringen kan en da se kråker som flyr mot felles samlingsplasser før de slår seg ned der de vil sitte og sove. Det kan hende at kråkene vurderte å sette seg ned på/i heisekranen, som en mellomstasjon før de fløy til trær for å sove på natta.

Hva var det som tok livet av trostene?

Foto: Einar Gaarder

Høsten 2014 hendte det noe pussig ved min hytte i Jondalen, Kongsberg kommune. Torsdag 25.9 lå den høyre fuglen død på utegulvet foran boden. Det var ikke spor etter kollisjon med noe vindu eller andre gjenstander. Fuglen så tilsynelatende uskadd ut. Fredag 26. lå jammen den til venstre død samme sted! Vi rørte dem ikke, men sterk vind flyttet litt på den venstre, slik at litt blodspor ble synlig. For oss er dette helt uforklarlig! Vi har et stort rognetre som var

fullt av bær, ca 5 m til høyre for der fuglene ligger. Hver morgen skremte jeg opp en flokk av troster, både grå- og svarttrost, tror jeg, som hadde proppet i seg bær. Treet var nesten tomt for bær da denne hendelsen inntraff. Kan bærene ha gjæret? Vi hadde en mulig frostnatt eller to tidligere i uken. Min "teori" er at de har gått på fylla i rognetreet, og buklandet på utegulvet. Men den til venstre må ha truffet gulvet med ganske stor kraft, jfr blodsporene. Det finnes både

spurve- og hønsehauk i området, samt ravn. Av øvrige predatorer er det både rødrev og mink i nærheten. Men jeg kommer ikke noe nærmere en plausibel forklaring av dette. Har fuglevennen noen forklaring?

Beste hilsen
Einar Gaarder

Dette er en måltrost (høyre) og en rødvingetrost. Selv om begge fuglene ikke har synlige ytre skader, så er det nok mest sannsynlig at de har kollidert med et vindu. Slike vinduskollisjoner tar livet av mange fugler hvert år. Fuglene behøver ikke å omkomme med det samme. De kan få kraftig hjernerystelse, flytte på seg, og så dø etter en stund. Blodet som har rent ut av nebbet fra rødvingetrosten, tyder på at den har fått en smell i hodet. Hvorvidt de i tillegg har vært beruset av gjærede rognbær, er ikke godt å si.

Riksene - sumpens bortgjemte bråkmakere

Foto: Gunnar Numme

Åkerriksa strekker hals og roper sin skurrende "sang" over åker og eng.

Fra takrørskogen skjærer et skingrende grisehyl i sommernatta, en lyd så gjennomtrengende at den kan få de fleste til å stoppe opp og undre seg over hva det er som foregår. Hva i all verden gjør den stakkars grisen ute i sumpen? Har den gått seg fast? Er det skrik i ytterste nød som ytres? Nei, det er nok helst vannriksa som er på ferde med noen av sine mange sommerlyder.

Foto: Roar Solheim

Riksene er ikke de første fuglene du stifter bekjentskap med som fersk fuglekikker. Det skyldes at de som regel gjemmer seg bort i takrør, siv og starr i våtmarker og fuktige enger. Til gjengjeld lager de ganske kraftige lyder, så sjansen for at du hører riksefuglene når de dukker opp, er ganske stor.

Sivhøna er gråsvart med brunlig rygg, men kjennes best på rødt og gult nebb og den hvite streken langs siden av kroppen.

Fotografert: Roar Solheim.

Riksene har en slank kropp som virker flattrykt fra sidene. Det ser en tydelig på vannriksa til høyre. Også de mindre riksene kan svømme, lik sumpriksa på bildet over i Eilat.

Riksene er ekte våtmarksfugler. I fasing og kroppsbygning kan de minne litt om en mellomting mellom vadefugler og hønsfugler - litt rund kropp, kort stjert og føtter med lange tær. I hele verden finnes et sted mellom 130 og 150 riksearter, avhengig av hvordan de inndeles. I Norge kan du treffe på fem av dem. De vanligste og letteste å se er *sothøne* og *sivhøne*, som passende nok ofte kalles vannhøns. De er nokså ensfarget mørke, mens de tre artene *åkerriksa*, *vannriksa* og *myrriksa* er kamuflasjefarget brunspraglet og sjeldne å få øye på.

Sothøne og sivhøne finnes i Sør-Norge til Nordland (sothøne) og Nord-Trøndelag (sivhøne). Begge er knyttet til næringsrike sjøer og vann, helst med tett kantvegetasjon av takrør eller dunkjevler. Mens sivhøna gjerne svømmer nær vegetasjonen, kan sothønene ofte svømme ut på åpent vann sammen med ender og måker. Under parringstiden om våren er sothønene svært aggressive, og ender stadig opp i slåsskamper. Fuglene prøver gjerne å skremme hverandre med truende positurer. Hjelper ikke det, ryker de sammen og forsøker å ramme hverandre med føttene.

Sothønene under parringen (under). Bildet viser tydelig de runde "lappene" som sothøna har på sidene av tærne. Dette gjør at de får bedre "tak" med føttene til å kunne svømme og dykke enn de andre riksefuglene. Også dykkerne har slike føtter, selv om de ikke er beslektet med sothønene.

Foto: Steinar Myhr.

Foto: Steinar Myhr.

Flere av byene i Sør-Norge har parklignende vann og tjern hvor en kan se sothønene i aksjon. Østensjøvann i Oslo er ett av de lettest tilgjengelige stedene hvor du både kan observere og fotografere sot- og sivhønene.

Åkerrikse, myrrikse og vannrikse dukker også oftest opp i Sør-Norge, og helst i kulturlandskapet. Som navnet tilsier, holder åkerrikksa mest til på åker og engmark, helst de mer fuktige områdene som kan kalles sumpeng. Også myrrikksa kan

Sothønene (over og nede til venstre) bruker mye tid på å sloss med sine naboer.

Fuktige enger med varierte plantesamfunn langs grunne sjøer, er ypperlige levesteder for riksefuglene.

Foto: Steinar Myhr.

Foto: Rør Solheim.

dukke opp på fuktige enger uten åpent vannspeil, mens vannriksa som regel vil ha vegetasjon rundt et åpent vannspeil der den slår seg ned.

Åkerriksa var mer tallrik og utbredt da man slo engmarkene for hånd. Moderne maskinell engslått utgjør en trussel mot åkerriksene. Slåmaskinen kan ødelegge eggene, og spesielt ungene er utsatt fordi de fanges opp i den gjenværende vegetasjonen når den slås, og til slutt risikerer å bli drept av slåmaskinen. Gjødsling og dyrking av gressenger reduserer også næringstilgangen for

Foto: Roar Solheim.

Både sivhøne (over til høyre) og sothøne (under) bygger store reir av vannplanter. Reirene kan ligge på fast underlag, men kan også delvis flyte på vannet.

Foto: Roar Solheim.

Foto: Roar Solheim.

Denne ungfuglen av sivhøne (over) beiter vannplanter. Insekter, småfisk og andre smådyr står også på menyen til riksefuglene, og de kan til og med hakke på og spise av døde fugler.

Unge sothøner (under til venstre) er mer gråbrune enn de voksne fuglene, men har allerede et lite, lyst pannebliss. I Spania kan du se den blålige sultanhøne (under i midten), den største av riksene i Europa. Sivhøne til høyre er fanget i et sjeldent øyeblikk når den sitter oppe i et tre. Slike sitteplasser er svært uvanlige for riksefugler i Norge.

Foto: Roar Solheim.

Foto: Morten Kersbergen.

Foto: Steinar Myhr.

Foto: Steinara Myhr.

Myrriksa (over) er både den sjeldneste og mest uvanlige riksefuglen å få se i Norge. Den har små, hvite prikker i drakten. Åkerriksa (under) er grålig i hodet, og har et tydelig oransjerødt felt på vingen.

Foto: Morten Kærshøgen.

åkerriksene. Det er imidlertid lett å oppdage om en åkerriks har slått seg ned i engmarka. Hele natten står fuglen og roper et intens, skurrende *krreks-krreks*-rop, en lyd som har gitt fuglen dens vitenskapelige navn *Crex crex*.

Vannriksene gir også mye lyd fra seg. Den mest avslørende lyden er et skjærende skrik, som kan minne om et grisehyl. Myrriksas "sang" er mer ensformig med en kraftig plystre-tone. På avstand kan den minne om lyden av en vanddråpe som treffer vannet. Plystrelyden *huitt – huitt – huitt* gjentas med rundt ett sekunds mellomrom.

Foto: Roar Solheim.

Vannriksa har lengre nebb enn de andre riksefuglene. I tillegg er det tydelig rødt hos den voksne fuglen (over). Ungfuglen (under) er mer gråbrun i fargene, og nebbet er mørkt.

Riksefuglene er overveiende trekkfugler, med sothønene som de mest hardføre. De kan overvintre sammen med ender, og holder seg langs kysten så lenge det er åpent vann. Dette kan de gjøre fordi de dykker ned for å beite vegetasjon på bunnen av vannet. Også noen vannriksker overvintre i kystnære strøk. I milde vintre klarer de seg bra, men kommer det mye snø og kulde kan det gå hardt ut over vannriksebestanden. Nyere undersøkelser har avslørt at vannriksker fra de baltiske landene faktisk kan fly til Sør-Norge og overvintre langs kysten hos oss.

Foto: Steinar Myhr.

Det er en glede å høre stæren synge når en våkner!

Stærens tilbakekomst til hekkeplassen er et kjærkomment vårtegn. Den trives ved hus og i hager, synger så fint, og skaper liv i omgivelsene. De fleste som er interessert i fugler har satt opp en kasse for stær i hagen eller nabolaget, men få har nok drevet det så langt som Bjørn Gogstad Thorsen i Sandefjord. Sist sommer hadde han 16 kasser i hagen, og 14 av disse ble tatt i bruk av stær.

Bjørn sjekker en av sine mange stærkasser. En stige er praktisk.

Foto: Bjørn Gogstad Thorsen

Foto: Roar Solheim

Bjørn forteller til Fuglevennen at han ble interessert i fugler allerede da han var med i speideren som 7-åring. Men det var først i 12-årsalderen at han begynte å henge opp fuglekasser. Først ble det kasser for småfuglene, og senere kasser for ugler. På det meste hadde han 10 – 15 kasser for kattugle, og alle ble tatt i bruk i løpet av det første eller andre året.

Fuglevennen har tatt kontakt med Bjørn på grunn av hans spesielle interesse for stær. Han forteller at eiendommen der han bor er på 5-6 mål med noen bergknauser. Eik er det dominerende treslaget. I denne hagen satte han først opp to kasser for stær. De ble raskt tatt i bruk, men fuglene kranglet en del, og han forstod at det måtte flere kasser til. Nå står det 16 kasser med 10 til 15 meters mellomrom på eiendommen.

”Tidlig i mars er de første stærparene på plass i hagen. Jeg er overrasket over hvor tidlig de kommer. Jeg vet at noen fugler har overvintret i et stort fjøs i nabolaget. Det kan være en forklaring.”

Hva er det som er så spesielt med støren?

”Den synger så fint og den imiterer. Den er utrolig å høre på. Det å våkne opp om morgenen og høre støren synge er en glede.”

Bjørn har vært bankmann i 43 år. Nå er han pensjonist og kan bruke mye tid til aktiviteter i naturen, og glede seg over fuglene.

”Jeg har tillatelse til å ringmerke og fange fugler med fangstnett. Jeg har satt opp et stort heisenett i hagen inn mot en bergknaus, samt noen smånett oppe på en fjellrabbe hvor jeg har foringen. Her merker jeg mellom 1500 til 3000 fugl i løpet av en sommer. Gulsanger og nattergal hører med til de mer sjeldne fuglene jeg har fått i nettet.”

”De fleste voksne størenene fanger jeg i nett. I tillegg ringmerker jeg alle ungene i stærkassene. I 2013 ringmerket jeg 59 stær, og i 2014 ble det hele 108 stykker som fikk ring. Støren legger mellom 4 og 6 egg. Nesten alle eggene blir klekt, og hele kullet forlater kassa. Ringmerkingen har vist at mange av de voksne fuglene kommer tilbake til hagen hver vår så lenge de lever.” Bjørn har også sett at unger som har vokst opp i hagen kan ta i bruk kassene.

Når Bjørn kan følge støren så tett, gir det mange spennende opplevelser og erfaringer. Sist sommer så han at de voksne fuglene var tilbake i fire kasser og la nytt eggkull, bare to uker etter at de første ungene hadde forlatt reirene.

”Støren er en flokkfugl som streifer omkring på matsøk. Fugler som vender tilbake til hagen kan da «dra med seg» fugler som ikke har hekket eller vokst opp i denne hagen.”

Et utvalg av Bjørns naturtro fuglekasser.

Foto: Bjørn Gogstad Thorsen.

Er det mye arbeid med stærkassene?

”Nei, men de trenger jo litt vedlikehold, så jeg rensker kassene med et par års mellomrom. Støren drar jo også ut mye gammelt reirmateriale. Jeg driver også med fasanoppdrett, og har noen bur i hagen. Støren er inne i disse og plukker fjær som den bruker som en del av reirmaterialet. Det er kjempeartig å se hvordan de samler fjær og fyller i kassene.”

Har du fått gjenfunn fra utlandet fra noen av fuglene du har merket?

”Ja, jeg har fått et gjenfunn fra Læsø, Nordjylland i Danmark. Denne støren ble merket som reirunge i en av kassene den 21. mai i 2014 og ble lest av den 14. juli samme år.”

Mange er bekymret for at stærbestanden går tilbake. Har du merket noe til det?

”Ja, generelt ser det slik ut, men her hjemme hos meg virker det som det stadig kommer flere. Jo flere kasser, jo mer fugl!”

Har du noen gode råd å gi til de som skal snekre og henge opp kasser for stær?

”Dersom du har tilgang på noen tørre granstokker, så er de flotte å hule ut med motorsag. Ellers er det helt greit å lage kasser av vanlige planker eller trebord.”

”Skal du først lage og henge opp noen kasser til stær, vil jeg anbefale å henge opp to-tre eller flere, da støren liker å hekke i kolonier.”

Fuglevennen håper stærprosjektet til Bjørn Gogstad Thorsen kan inspirere leserne til å gjøre en ekstra innsats for støren denne våren.

Vi oppfordrer dere som ikke har stærkasser i hagen eller omgivelsene til å sette opp to-tre kasser slik Bjørn anbefaler.

Lykke til med stærprosjekt våren 2015! Send oss gjerne en melding hvordan det går!

Slik lager du en stærkasse

Stæren er ikke spesielt kresen med hensyn til valg av reirplass. En enkel plankekasse med passe stort innflygingshull gjør underverker. Hullet bør være ca 4,5 cm i diameter. Slike kasser kan også tas i bruk av kjøttmeis, spettmeis, svarthvitfluesnapper, rødstjert og vendehals.

Stærkassene kan du skru sammen av trykkimpregnerte planker som er ca 14-15 cm brede. Bruk planker som er ca 18 mm tykke. Du kan også bruke ubehandlede materialer,

men da bør du behandle kassa med beis eller maling på utsiden. Hvis du skal henge den på husveggen, kan du male stærkassa i samme farge som huset. Husk å stifte fast takpapp på taket - da varer kassa lenger. Det lønner seg også å bore noen 4-5 mm brede dreneringshull i bunnen av kassa. Lag kassene slik at du kan åpne lokket. Det er den sikreste metoden når du skal sjekke innholdet, slik at ikke ungene hopper ut for tidlig. Gamle reir bør også renses ut hver høst.

Øverst planke med innregnede deler for stærkasse med flatt tak, nederst er bordet markert for en stærkasse med skrått tak og langt bakstykke som kan festes mot husvegg eller trestamme.

Det er mye lettere å skru sammen planker til en plankekasse med terrasseskruer, enn å spikre dem sammen. Du treffer lettere planken du skal bore ned i, og det er mindre slitsomt å bruke en oppladbar drill enn å hamre løs med en hammer. Plankene sitter også bedre sammen når kassa eldes.

Hvis du vil prøve deg på å lage en naturholk, anbefaler vi at du bruker hoggiern. Det tar lenger tid enn å bruke en motorsag, men er tryggere. Motorsag bør kun brukes av de som har trening og erfaring i å håndtere slike redskaper.

Slik lager du et enkelt foringsbur

Det er mange som ønsker å lage forbur til fuglene, slik at bare småfugler kommer til maten. Både skjærer og duer må da nøye seg med rester som faller ned fra foringsburet. Vi har tidligere vist hvordan du kan lage slike bur selv (Fuglevennen høstnummeret 2007). Et problem har vært at det ikke er lett å skaffe netting med passe store masker til slike bur. Det foringsburet som er avbildet i Fuglevennbladet, er laget med netting beregnet på pelsdyrbur.

Under et besøk i Sverige i byen Sundsvall dukket imidlertid en ny løsning opp på dette problemet. Peter Berglund, pensjonert lærer, er ivrig fugleforer ved sin hytte ute i skogslandet. Han hadde ganske enkelt benyttet to kompostbingesett til å lage et foringsbur. Disse bingene består av fire nettingsider som måler ca 90 x 70 cm, og som har åpning mellom spilene på ca 4,4 x 9,5 cm. Slike kompostbinger selges flere steder. Vi har blant annet funnet dem hos Biltema, men flere hagesentere og hagebutikker har nok også slike nettingbur. Det settet Fuglevennen fant, kostet kr 99,-. To sett holder til å lage et komplett foringsbur.

Svartmeis og blåmeis inne i et forbur.

Peter Berglund (over) med sin enkle, men effektive variant av forbur. Legg merke til nettingen rundt forplassen på bakken - den er for å holde katter på avstand. Under koser en granmeis seg med jordnøtter inne i forburet.

Fotografier s. 17: Roar Solheim.

Den omsorgsfulle raven

I slutten av februar 2012 gjorde John R. Houghton en uvanlig observasjon på øya Fuerteventura, Kanariøyene. Her er hans beretning om en ravn og dens skadde make.

Foto: John R. Houghton.

Ravneparet på berghylla, den friske raven til høyre.

Under en fottur langs en klippevegg sør for byen El Cotillo hørte jeg kraftige ravneskrik. Ropene var ikke de vanlige, klangfulle *corp-corp* lydene en hører når to ravner roper til hverandre. Disse ravnepropene kom fra en veldig opprørt fugl, omtrent som om den ville gi meg beskjed om at jeg var uvelkommen på dens enemerker. Da jeg var 6-8 meter unna, lettet raven og lot seg løfte på vinden til jeg hadde passert, hvorpå den igjen landet på sin ut-

kikkspost. Den gjenopptok da sine ”anklagende” rop. Jeg reagerte ikke mer på hendelsen, og gikk videre på min fottur.

Dagen etter passerte jeg nok en gang den samme klippeveggen, på utkikk etter en fredelig strand. Fra denne strandposten fikk jeg plutselig øye på en ravn halvveis oppe i den skyggefulle klippeveggen. Heller ikke dette virket uvanlig, inntil jeg fikk øye på en tårnfalk som satt

høyere opp i bergveggen og kikket ned på raven. Omtrent i det jeg oppdaget disse to fuglene, stupte en annen ravn ned fra himmelen og rett mot tårnfalken. Falken kastet seg ut fra fjellveggen, og begynte å stige. Ravenen og falken ”angrep” hverandre i en luftakrobatisk øvelse som mest minnet om en luftkamp mellom to jagerfly. Tårnfalken så ut til å være mer ”manøvreringsdyktig” i luften enn raven, og etter en stund brøt raven av, fløy tilbake til

klippeveggen og landet ved siden av den andre ravnene.

Etter at ravnene hadde landet, ble jeg klar over at ravnene i bergveggen hadde en vinge som hang kraftig ned. Den kunne åpenbart ikke fly. Den friske fuglen så ut til å være veldig opptatt av tilstanden til sin make, både gjennom ropingen og gjennom den intime måten de møttes på. Den skadde ravnene vandret fram og tilbake på fjellhylla hvor den satt, tilsynelatende resignert over sin tilstand. Jeg så også at den friske ravnene tilbød mat til den skadde maken. Jeg så ikke om dette var oppgullet eller lagret mat, men ravnene bød fram maten med nebbet, og overrakte den til maken nebb mot nebb. Etter hvert ble det tydelig at den friske ravnene hadde lagret mat i sprekker i fjellet. Mens jeg observerte ravnene, hentet den flere ganger fram mat fra slike gjemmersteder både til sin skadde make og til seg selv.

Jeg holdt øye med de to ravnene i mer enn to timer, og det var tydelig at den friske ravnene aktivt ivaretok sin skadde make gjennom å fore og pleie den. Jeg kan ikke tolke dette som noe annet enn et tydelig tegn på empati og omsorg hos ravnene. Flere ganger mens jeg holdt øye med fuglene, fløy den friske ravnene ut i lufta og gjentok sin luft"kamp" med tårnfalken. Disse luftslagene ble alltid avsluttet med at ravnene fløy tilbake til sin skadde make, som den tilbød mat. Den friske ravnene hadde også mye lydytringer under disse seansene, tydelig rettet mot den skadde maken. Tårnfalken landet høyere enn ravnene, og det virket som om den hele tiden holdt øye med ravnhylla, kanskje for å se etter en mulighet til å stjele mat fra ravnenes lager.

Foto: John R. Houghton.

Forstørret utsnitt av de to ravnene. Selv om forstørrelsen ikke blir helt skarp, er det tydelig å se at ravnene til høyre er skadet. Den venstre vingen henger unormalt langt ned, og fuglen var åpenbart ikke i stand til å fly.

Selv om jeg gjerne ville ha fulgt med hvordan det gikk med disse ravnene, hadde jeg returfly dagen etter, og var forhindret i å kunne følge ut-

viklingen. Jeg skulle gjerne ha tilbudt ravnene et godt kjøttstykke selv, men det er vel et stykke menneskelig empati.

Ravnene holder sammen i par hele livet, og flyr ofte tett sammen.

Foto: Rør Solheim.

Med lappmeis på lua

Fotografert s. 20-21: Skjalg-Helmer Vian.

Skjalg Helmer fotografierer og skriver bok om fuglene i Finnmark

Fuglevennen har fått tilsendt noen flotte bilder av lappmeis. Det er 14 år gamle Skjalg-Helmer Vian i Vadsø som har tatt bildene. Han går i 9. klasse på ungdomsskolen, og forteller til Fuglevennen at han i fritida fotografierer fugler og skriver om dem.

Er det noen spesielle fugler du er interessert i?

“Nei, ingen spesielle. Jeg er interessert i alle fugler. Det er så mange fugler i Varanger. Jeg har flere kamouflasjer, både jervenduk og kamouflasjetelt. Jeg må være tålmodig. Kanskje venter jeg fem minutter, men jeg kan også sitte og vente i flere timer for å få gode bilder.”

Har du fotografert noen fugler du synes er spesielle?

“Ja, stellerand er en sjelden fugl. Den kommer hit til Vadsø om vinteren og da kan jeg fotografere den på havna. Det er bare om vinteren den er her. Om sommeren hekker den i Russland. Praktærfugl er en fugl jeg har tatt mange bilder av. Det er i Båtsfjord. Den er så fin, har mange flotte farger.”

“Bildene av lappmeis har jeg fotografert ved hytta vår i Tana. Den er lite redd.”

Hvordan fikk du den til å sette seg på hånda di og på fugleboka?

“Jeg hadde solsikkefrø i hånda, og da lander den på den.”

Har du kamerater som også er interessert i fugler?

“Nei, ingen av vennene på min alder har denne interessen. Men jeg har kontakt med noen voksne som er interessert i fugler.”

Skjalg forteller til Fuglevennen at han ikke bare fotograferer, men også at han er i gang med et større prosjekt. Han skriver nemlig bok om fuglene i Finnmark. Jeg skriver teksten på Word og har ett fotografi av hver fugl på sida. Boka blir på over 100 sider.

Hvor får du tak i alle bildene? Kjøper du av andre fotografer?

“Nei, jeg har tatt alle bildene sjøl.”

Før Skjalg Helmer fikk ideen om en fuglebok for Finnmark laget han flere hefter om fugler fra Varanger. Dette ble raskt lagt merke til, og han ble invitert inn i det ornitologiske miljøet i Varanger. Blant utenlandske fuglekikkere er Varanger det mest kjente fugleområdet i Norge. Skjalg Helmer har møtt mange utenlandske ornitologer og deltatt i ekskursionsjoner for fuglekikkere arrangert av turistbedrifter. Etter hvert har han fått trykket mange av fuglebildene sine i avisa Finnmarken og hatt flere utstillinger. Han har også laget bilder og tekst til en fuglesti for en turoperatør i Vestre Jakobselv.

stellerand

lappmeis

Fuglevennen håper at andre ungdommer kan bli inspirert av Skjalg Helmers flotte fuglebilder. Det er ikke mange 14-åringer som både skriver tekst og tar bildene til ei bok.

Det er mange fylker i Norge – og lokallitteratur selger godt!

Vi ønsker Skjalg Helmer lykke til med fuglestudier, fotografering og bokprosjekt! Vi trenger flere unge ornitologer i Norge!

praktærfugl

Når måkene blir rosa

Fuglevennen har fått tilsendt noen interessante bilder fra Jon Olav Larsen i Lofoten. Han har fotografert hettemåker med et rosa skjær i fjærdrakten. Han har undersøkt saken, og det ser ut til at måkene blir rosa når de søker mat

nær lakseoppdrett. Både laks og ørret blir røde i kjøttet når de spiser spesielle krepsdyr. Det er røde, gule og oransje fargestoffer, såkalte karotenoider, som gir fargene. Flamingoer får også sin røde eller rosa farge gjennom maten. Hvis

slike fugler holdes i fangenskap, mister de fargen og blir hvite hvis man ikke gir dem fargestoffer tilsatt i maten.

Jon Olav Larsen fikk opplyst fra Atle Ivar Olsen (NOF Nordland) at sistnevnte selv hadde observert hettemåker på trekk som spiste spillfor ved oppdrettsanlegg.

Fotografier: Jon Olav Larsen.

I Nord-Amerika finnes franklinmåke. Den ligner litt på vår hjemlige hettemåke, men er litt mindre. Den er for øvrig den eneste måkearten som skifter fjær to ganger i året. Også hos denne måkearten har man registrert at fuglenes fjærdrakt får et rosa skjær på grunn av fargestoffer fra maten de spiser. Det samme er observert hos gråspurv i Skottland, som forsynte seg av fiskefor ved et oppdrettsanlegg. Også gråspurvne fikk rødlig fjærdrakt.

Sjøfuglenes balansekunst med nebbet

Lunden (til høyre) er kjent for å kunne fange og holde mange småfisk samtidig i nebbet. Akkurat hvordan den klarer dette kunststykket, er det ingen som vet. Det er vanskelig å se for seg hvordan en lunde når den dykker, kan holde fast i den første fisken og deretter klare å snappe de neste med nebbet!

Vanligvis er dette noe som bare tilskrives lundene. Men naturfotograf Jan Rabben har tatt flotte bilder som viser at også alkene tydeligvis klarer denne kunsten. Bildet til høyre i midten viser hvordan en alke kan bringe med seg mer enn bare en fisk til ungen sin. Dette er en stor fordel, for alkefuglene må ofte fly mange mil ut på havet for å finne fisk. Lomviene (bildene nedest) klarer ikke dette, og kommer alltid med bare en fisk tilbake fra fiskefeltene. Til gjengjeld ser det ut til at de ofte tar litt større fisk enn lundene. Lodde er en foretrukket bytteart for lomviene.

Foto: Jan Rabben.

Foto: Jan Rabben.

Foto: Rour Solheim.

Foto: Jan Rabben.

Hvor ble det av gråsisiken?

Hagefugltellingen viser at grønnfinken fortsatt har problemer, mens spettmeis og pilfink stadig blir vanligere!

Foto: Roar Solheim

På de åtte årene hagefugltelling har pågått har det aldri vært så lite gråsisik som i år.

Under årets hagefugltelling siste helga i januar ble det registrert til sammen 333 899 fugler fra 6 386 foringsplasser rundt om i landet. En stor takk til alle de tusener som deltok på tellingen. Når det gjelder utbredelse så er de tre artene på topp; kjøttmeis (95%), blåmeis (84%) og skjære (75%), helt urokkelige og stabile. Slik har det vært siden vi begynte tellingen første gang i 2008. Etter disse tre kan det være store variasjoner i arter og antall.

Gråsisik

Finkefuglene varierer mye i utbredelse fra år til år. De streifer vidt omkring i nordområdene på leting etter gode frøsetninger i skogene. Gråsisiken som enkelte år invaderer landet i tusenvis, var i år nesten helt fraværende. Den går ganske ensidig etter bjørkefrø,

og i år var det tydeligvis dårlig med det hos oss. Kanskje fant den gode frøsetninger i skogene i Finland eller Russland for alt vi vet. Gråsisiken dukket opp på bare 3% av forplassene i år, noe som er den dårligste forekomsten helt siden starten på hagefugltellingen. I 2009 og 2011 ble den observert på over 30% av foringsplassene. Andre typiske frøspisende fugler som dompap og grønnsisik hadde også stor tilbakegang sammenlignet med året før.

Grønnfink

Selv om grønnfinken fortsatt er et vanlig syn på mange foringsplasser, så har den hatt jevn tilbakegang i flere år. Arten har i mange år slitt med en halssykdom som først og fremst rammer de unge fuglene, uten at vi vet hva årsaken til dette er. Grønnfinken er jo en art som folk

først og fremst ble kjent med etter at vi begynte å kjøpe solsikkefrø til fuglene, og den har sannsynligvis økt mye i antall ved å nyttiggjøre seg denne lett tilgjengelige maten. Det blir spennende å følge den videre utvikling for grønnfinken.

Spettmeis og pilfink

Disse to artene har siden starten på hagefugltellingen økt jevnt i antall og i utbredelse. Pilfinken er vel nå representert i alle fylker og påtreffes på 35% av alle forplasser. Vi har de siste årene ventet på at den skal bli mer utbredt enn sin nære slektning gråspurven. Men det lar vente på seg, etter som gråspurven også hadde en god framgang under årets telling. Spettmeisen finnes helt opp til sørlige deler av Nordland nå på vinteren. I tillegg merker vi oss at det også er noen få spettmeis i Finnmark. Tilsendte bilder fra Sør-Varanger viste at dette dreide seg om en østlig underart, som også går under navnet sibirspettmeis.

Regionale forskjeller

Norge er et langstrakt land med store forskjeller i klima. Dette kommer godt fram på hagefugltellingene, og spesielt Vestlandet utmerker seg når det gjelder arter som svarttrost, rødstrupe og gjerdesmett. Ta for eksempel Rogaland hvor disse tre artene er til stede på henholdsvis 91 % (49), 79 % (33) og 14 % (4) av alle forplasser (i parentes står landsgjennomsnittet). Lite snø og varmere vintre enn resten av landet er årsaken til at slike arter kan trives på Vestlandet selv på vinteren. Antall fugler og antall arter avtar

betraktelig når vi kommer til Nord-Norge. Men en art er alltid vanligst i Finnmark, og det er lappmeisen. Det må også nevnes at god tilgang på bær langt utover høsten og vinteren medførte at gråtrosten ble observert i alle landets fylker under tellingen. Dette er svært uvanlig.

Småfuglenes fiender

Ikke alle som besøker en forplass er ute etter maten vi legger ut. Spurvehauken er en utpreget småfugljeger og dukket opp på 6 % av forplassene i et antall av 488. Med mer enn 333 000 registrerte fugler så har den litt av en mengde å jakte på, men ikke dermed sagt at det er en selvfølge å få mat daglig for hauken. Ofte blir det de syke og skadede fuglene som ender som «haukemat». Andre småfugljegere som ble observert under tellingen er spurveugle, kun i et antall av 19. Spurveugla jakter ofte i skumringen morgen og kveld, og er derfor ikke så lett å oppdage. Den mer uvanlige fuglearten varsler, som også kan ta småfugl, ble det bare rapportert 14 observasjoner av, til glede for de få som fikk sett denne flotte og litt spesielle fuglen.

Til høyre er oversikten over de 12 vanligste artene som ble registrert på de 6 386 foringsplassene rundt om i landet. Hele artslisten og fylkesvis inndeling med kartvisning kan ses på fuglevennen.no under fanen «Fugleforing».

Kun kjøttmeisen opptrer vanligere enn svarttrost i vestlandsfylkene Rogaland og Hordaland. Her en ung hann med mørkt nebb.

Lappmeis (til høyre) og konglebit er to arter som du nesten bare finner sammen på forplasser i de nordligste delene av Norge.

Hagefuglenes 12 på topp

Art	%	Hager (6386)	Antall fugler	Art	%	Hager (6386)	Antall fugler
1) Kjøttmeis	95	6125	55847	7) Dompap	39	2505	17447
2) Blåmeis	84	5389	31409	8) Gulspurv	37	2369	30171
3) Skjære	75	4850	19788	9) Pilfink	35	2272	24764
4) Svarttrost	49	3150	9695	10) Rødstrupe	33	2136	3072
5) Spettmeis	43	2787	5928	11) Grønnfink	33	2119	20005
6) Gråspurv	39	2505	33972	12) Flaggspett	31	2041	3054

Fuglenes Dag 2015

Siden 2010 har NOF gjennomført *Fuglenes Dag*. Arrangementet er tidfestet til siste helga i mai, fortrinnsvis **søndag 31. mai**.

På Fuglenes Dag skal fylkesavdelinger, lokallag, private og andre interesserte lag og foreninger sette fugl og naturopplevelse i sentrum. Det er også en fin anledning til å verve nye medlemmer til NOF. Vi oppfordrer NOFs nettverk til å slutte opp om dette.

Arrangørene står som vanlig fritt til å sy sammen egne opplegg. For eksempel i form av fugletur, foredrag, stand, natursti med mer. NOF vil oppfordre til en intern, uoffisiell

konkurranse mellom alle landets fugletårn, hvem ser flest arter og hvem finner dagens "godbit"?

Hvis det ikke lar seg gjøre å holde arrangementet søndag den 31. mai, så kan Fuglenes Dag gjennomføres i forkant eller etterkant. Det er likevel et mål å gjøre dette til et samlet arrangement, helst søndag 31. mai eventuelt lørdag samme helg. Følg med på aktivitetskalenderen til deres fylkesavdeling og lokallag for å se om det er noe arrangement.

NOF sentralt kan skaffe et stort banner til Fuglenes Dag, i tillegg til brosjyremateriell, klistremerker, plakater og tidsskrift. Henvend dere i god tid til sekretariatet på e-post:

morten@birdlife.no

eller telefon 73 84 16 44.

Foto: Rour Solheim

Naturopplevelser

Hvis du har hatt en opplevelse i naturen som du gjerne vil dele med andre fuglevenner, så kan du sende den hit. Fugler, pattedyr, insekter, eller hendelser som har gjort et inntrykk på deg, hører vi gjerne om.

Fuglevennen tar i mot tekst, bilder og tegninger.

I Fåvang barnehage har vi ei fuglekasse med videokamera utenfor bygningen. Vi har hatt den oppe de to siste somrene. I 2014 var det som året før en svarthvitfluesnapper som bygde reir i kassa. Men en dag kom det en blåmeis og overtok kassa. Vi oppdaget at det sammen med blåmeiseggene lå igjen to lyseblå egg fra svarthvitfluesnapperen. Det var fem blåmeisegg og to fluesnapperegg.

Etter at eggene var klekt var det tydelig at den ene ungen ikke var av samme art som de andre. Det var én svarthvitfluesnapperunge, og den var mye større enn blåmeisungene. Fluesnapperungen forlot kassa ei helg i mai, og vi oppdaget at den satt på gjerdet utenfor kassa en mandag morgen. Blåmeisungene holdt seg i kassa noen dager til.

Mange var innom og kikket på webkameraet og den spesielle fuglefamilien vår. Det ble også et oppslag i lokalavisa.

Øystein Svendsen

Svarthvitfluesnapper og blåmeis la egg i samme kasse

Fra pedagogisk leder Øystein Svendsen i Fåvang barnehage i Ringebu kommune har Fuglevennen fått oversendt noen spennende bilder fra sist sommer. Øystein forteller om en helt spesiell fugleopplevelse i barnehagen.

Over: tre blåmeisunger sammen med den store fluesnapperungen i kassa. Under: barna i barnehagen følger spent med på utviklingen i fuglekassa.

Fotografier: Øystein Svendsen.

Tiurkylling på hyttebesøk

Over: Tiurkyllingen den 29. juli. På bildet under sitter den og kikker inn gjennom hyttervinduet.

Fotografier s. 28-29: Tove S. Johnson.

Denne unge tiuren dukket opp siste helg i juli, ved hytta til min bror. De holdt på med å bygge terrasse da fuglen relativt tillitsfullt slo seg sammen med dem. Den var på størrelse med en liten høne, og slik gikk den da også og spankulerte i tunet og nippet til bær, lyng og strå. Hyttene våre ligger ved siden av hverandre i Ringsakerfjellet, og vi oppdaget at fuglen gjerne slo følge ettersom vi gikk mellom hyttene. Vi var raskt sikre på at det var en storfuglkylling vi hadde med å gjøre, men trodde først det var ei røy pga det rustbrune og gyldne brystet.

Det virket klart at tiurkyllingen søkte selskap. Når vi jobbet, ruslet den omkring og nippet mens den utstøtte noen lave “skurrende” og av og til pipende strupelyder. Til å begynne med vek den noe unna hvis vi kom helt nær, og la seg ned som for å kamuflere seg. Når vi satte oss ned, kom den og la seg ned ved siden av oss og tok gjerne en lien blund. Noen ganger observerte vi at den la hodet mellom ryggfjærene, og også over på siden når den sov. Hver gang vi kom til hytta møtte den straks opp.

Den vokste mye på en uke, og etter et par-tre uker til det dobbelte. Vi så snart at fjærdrakten endret seg, og lurte en stund på om det kunne være en rakkelhane, helt til stjertfjærene begynte å vokse mer ut og vise seg som en liten vifte. Samtidig ble fjærdrakten på hver side av brystet stadig mørkere, og etter hvert svart som glinset i blågrønt. Vi fikk da etter hvert bekreftet gjennom ornitologisk forening at vi hadde fått følge av en liten tiur. Den ble

raskt ganske familiær, og etter hvert nokså nærgående. Om vi satte oss ute på den ene eller andre hytteterassen kom den straks etter og ville være der vi var. Det kunne by på litt problemer da vi har hund, (men selvsagt en premiehund som ikke angrep da vi ba den holde seg i ro).

Fuglen hakket undersøkende på det meste den kom over, fra broderns ølboks til svigerinnes tånegler. Bror synes nok var nok da den hakket løs på hodet mens han lå under terrassen med malingskost og spann. Vi oppfattet ikke dette på noen måte som aggressivt, men mer som om fuglen ville undersøke "saker og ting".

Det ville kanskje ikke være klokt at den fikk for mye tillit til mennesker, så vi forsøkte en kort periode å jage den unna. Det var fåfengt. Med like stor tillit (hvis det var det det var) kom den tilbake. Vi forsøkte ikke å temme den eller lokke den med, men hvor vi gikk ruslet den etter, enten det var på blåbærtur eller langs veien når vi hentet vann. Etter hvert ble tiuren såpass insisterende på samværet at den "forlangte" å være med inn. Men der gikk grensen, selvsagt. Det som da var mest oppsiktsvekkende, var da han i stedet satte seg på vannbrettet utenfor vinduet der vi satt og kikket inn. Jeg er nesten redd for å si det, for ikke å bli trodd, men han hakket faktisk i ruta. At han også så svært forurettet ut, skal jeg innrømme var en felles tolkning av en heller menneskelig egenskap (selv om jeg ikke er sikker på det). Men han forsvant da og dukket ikke opp igjen før neste dag. Dette skjedde på begge hyttene. Utrolig eller tilfeldig at han fant fram til riktig vindu å kikke inn i?

Siste helgen vi så tiuren var 16. august. Fjærdrakten ble stadig vakrere og flyveferdigheten bedre. Han beveget seg med større letthet til større høyder, opp i de nærmeste trærne og opp på hyttetaket.

Vi hadde håpet å få se ham som fullvoksen fugl. Men den var sårbar for både tobente og firbente. Vi får håpe at den utvidet territoriet sitt og fortsatt lever som fri fugl i fjellet et sted. Heldige var vi som fikk følge ham disse få sommerukene.

*Med vennlig hilsen
Tove S. Johnsen*

Stor kikkertbutikk på nett

Nikon Sportstar 8x25

Vi har et parti av lomme-kikkerten til svært god pris. Lett og rimelig håndkikkert.

NÅ kr 789

Nikon Prostaff 5

Lette og rimelige allround-modeller med god optikk. Vanntett og robust.

Prostaff 5 8x42 - kr 1790

Prostaff 5 10x42 - kr 1890

Nikon Monarch 5 - Bestselger

Ny versjon av allroundmodellen. Erstatte Monarch WP. God optikk til lav pris.

Monarch 5 8x42 - kr 2990

Monarch 5 10x42 - kr 3490

Monarch 7 - Stort synfelt & god optikk

Monarch 7 har ED-glass og betydelig bedre optikk enn standard Monarch modeller. Spesielt stort synfelt.

Monarch 7 8x42 - kr 4990

Monarch 7 10x42 - kr 5490

2,5 m
nærgrense

Nikon teleskoppakke med stativ

Robust vanntett økonomimodell med normalglass. Til fuglekikking, felt- og terrassebruk. Bildegjengivelsen har god oppløsning og fargegjenget. Okularene gir skarpt bilde og høy synskomfort.

Prostaff 5 - 82 mm teleskop

Teleskophus, 20-60x zoom og

Manfrotto 294 stativ med/videohode

(anbefalt 7150)

Nå kr 5990

Fuglesang - Bok med integrert fuglesang

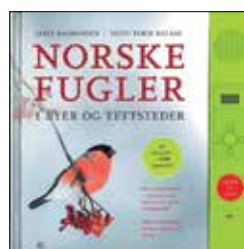

Denne boken har en integrert lyd-avspiller som gjør det mulig å høre fuglen samtidig som man leser om den og ser den på bildet. Teksten og lydopptakene forteller om 150 av Norges mest karakteristiske fugler. På siden har boka taster og høyttaler.

Nyskapende lydbok

Pris kr 399

Norske fugler i byer og tettsteder - NY

Ny "høyttaler bok". Her er de 43 vanligste artene, det vil si 99% av de fuglene man ser og hører i tettbygde strøk. Boka for deg som har lyst til å bli litt kjent med dine bevingede naboer i hager, parker og boligstrøk.

Pris kr 369

Fugledagbok 2015 - NY

En vakker, praktisk og informativ almanakk som følger fuglenes liv gjennom året. Perfekte dagboka for alle naturinteresserte, eller dem som synes at fugler er noe av det vakreste som finnes. Dan Zetterström står for bokas vakre illustrasjoner.

Pris kr 262

Nye T-skjortemotiv fra Harlequin

Bomullskjorter av høy kvalitet (190g/m²) og matchende farger.

Se flere motiver på våre nettsider!

1. Uglens øyne S-XXL kr 178

2. Liggende ulv, S-XXL kr 178

3. Ugler, S-XXL kr 198

4. Reveunge, 2-10 år kr 178

1

3

2

4

Plysfugler med "ekte" sang

Populære i skole og barnehage

Våre søte fugler i plysj er ikke bare naturtro og gjenkjennlige. De låter også som originalene! Plysfuglene synger når du klemmer på dem, og låten du hører er "ekte" opptak fra naturen. Dette er gaven som kan lære barn å gjenkjenne sangen til våre mest kjære sangfugler. Fuglene er ca 15cm lange. Vi kan tilby mer enn 40 ulike arter.

De mest populære fuglene er:

Pris kr 89 pr. stk.

3 stk kr 225 + frakt

Svarttrost, kjøttmeis, bokfink, dompap, blåmeis, gråspurv, gjøk og rødstrupe

Fuglekasser av tre

Trivsel og færre insekter i hagen!

Ønsker du ikke å bruke tid på å snekre fuglekasser selv, kan du kjøpe dem fra oss. Vi fører fire størrelser opp til dimensjonene som kattugle og kvinand krever. Kassene er oljebehandlet og har solide tykke bord. De kan males for dem som ønsker det. Vi selger også løse beslag til å verne om inngangshullet.

At kassene er solide, medfører at de blir tunge. Med de temmelig stive transportkostnadene blir frakten desverre betydelig. Om du bestiller mer enn én kasse blir fraktkost en del redusert pr. kasse.

32 mm hull for fluesnapper og meiser. kr 135

50 mm hull for stær. kr 150

80 mm hull for kaie/perleugle. kr 360

110 mm hull for kattugle/kvinand. kr 400

Beslag av metall til inngangshull kr 20 pr stk (10 for kr 100)

Boliger som gir mer liv i hagen

Pinnsvinhule - Pris kr 348

Pinnsvinhuset er designet for å være en attraktiv bolig for pinnsvin. Hulen har en rustfri stålramme og et vanntett tak med en naturlig finish. Huset glir naturlig inn i hagen.

Humlekasse - Pris kr 348

I våre yngelkasser for humler kan du hjelpe humlene med et trygt hjem, men også mus kan benytte kassen. Avtagbart lokk for inspeksjon. Settes ut tidlig om våren..

Hus - solitære bier - Pris kr 248

Kube utformet for å tiltrekke solitære bier. Et interaktivt insekt habitat konstruert i holdbart FSC tømmer med individuelle celleskuffer som kan åpnes for inspeksjon/renhold.

Solide kasser i betongtre

Kassene fra Schwegler som er laget av trelilblandet betong, tåler angrep fra hakkespett og lignende mye bedre enn våre vanlige trekasser, og har betydelig lengre levetid, og derfor ikke så kostbare, selv om prisen er høyere. Kassene passer fint i hage og bymiljøer, og er meget enkle å henge opp. Schwegler leverer i tillegg en rekke andre spesialkasser for svaler, tårnseiler, flaggermus m.m. Ta evt. kontakt for tilbud.

32 mm hull for fluesnapper og meiser kr 295

50 mm hull for stær kr 365

Dobbelthull (spurvekasse) kr 420

Låvesvalereir (skål) kr 230

Taksvalereir (dobbel) kr 370

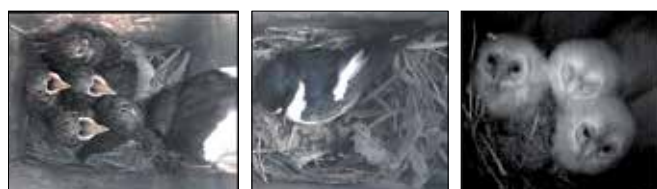
Følg med på livet i din egen fuglekasse!

Ferdigmonterte sett med fuglekasse og kamera til å plugge rett i din egen skjerm

Våre fuglekasse-kamera-kit inneholder alt du trenger for å følge med hva som skjer i dine egne fuglekasser, slik som reirbygging, egglegging, ruging, klekking og ungemating.

Vi tilbyr en rekke forskjellige sett, klare til bruk. Mest solgt er fuglekasse med HR fargekamera (700 TVL oppløsning) og lyd. 30m kabel følger med - rett til å plugge i TV'n. Kameraet har IR-lys, som gjør at du kan se hva som skjer om natten.

PC tilkobling og trådløs overføring får du som tilleggsutstyr. "Løse" kamerakit separat tilbyr vi også om du har egen kasse.

Priser for fuglekasse HR kamera-kit m/IR og tilkobling til TV.

m/farge kamera kr 1590

PC-tilkobling tillegg + kr 495

Kun kamerakit + kr 1390

Tillegg for trådløst + kr 2290

Spennende til bruk i skole og barnehage!

NOFs aktivitetskalender april-juni 2015

Våren og forsommeren er en svært aktiv periode i foreningslivet til NOF. Det er den fylldige aktivitetskalenderen i dette heftet en god dokumentasjon på. Vi håper at også du drar nytte av vårt aktivitetstilbud!

APRIL

Mandag 20. april

18-20:30: Ekskursjon NOF Verdal & Levanger lokallag: Ørin. Oppmøte ved fugletårnet på Kåra.

Onsdag 22. april

16:30-20: Ekskursjon NOF Elverum lokallag: På jakt etter trekkfugler på BT-banen i Åmot. Oppmøte: Spar A/K Nilsen Søbakken, kl. 16:30. Turleder Gry Holen (41 61 09 06).

Torsdag 23. april

18-20:30: Møte NOF Hamar lokallag: utemøte ved flomdammen på Starene.

Fredag 24. april - søndag 26. april

Årsmøtehelg for NOF sentralt i Tønsberg, med selve årsmøtet lørdag 25. april. Se informasjon nederst på siden.

Lørdag 25. april

6-7: Ekskursjon NOF Stavanger og omegn lokallag: Fuglesangtur rundt Mosvannet med Øyvind Gjerde.

8-13: Ekskursjon NOF Hamar lokallag: Strandsjøen i Åsnes. Fremmøte: ved Haugs bilsenter (Shell). Ansvarlig: Grethe Finstad (97 74 92 93).

Søndag 26. april

9: Ekskursjon NOF Haugaland lokallag: Vårtur til Nedstrand. Turleder er Odd Einar Svendsen (tlf. 91 88 95 85) som møter dere på parkeringsplassen på Tveit videregående skole kl. 9. Satses bl.a. på en rundtur gjennom Tveitskogen ut til Tveitaneset med mere. Turen tar 3-5 timer.

Våren er spettestid, og flere NOF-ekskursjoner går til gode områder for gråspett (bildet) og andre spettearter. Foto: John Øystein Berg.

10-15: Ekskursjon NOF avd. Aust Agder: Vi håper på fint vær og tar turen til Tromlingene. Fremmøte Skarestrand kl. 10 (retur ca. kl. 15). Båtskyss tur/retur 50,- og 10,- for barn. Ta med redningsvest, niste, drikke og kikkert / teleskop hvis du har. Kontaktperson: Inger Berggren (92 66 70 11).

Mandag 27. april

18-20:30: Ekskursjon NOF Verdal & Levanger lokallag: Vi besøker Hammervatnet, pluss fuglerike områder mot Levanger. Oppmøte ved fugletårnet kl. 18.

19-21: Ekskursjon NOF Sunnhordland lokallag: Fugletur vest på Bømlo. Oppmøte ved Meling skule. Vi tar turen vestover til Kjøll, Nordtun, Hiskjo. Turleiar er Odd Hallaråker.

Torsdag 30. april

18-20:30: Møte NOF Hamar lokallag: utemøte ved flomdammen på Starene.

18:30: Medlemsmøte NOF Fredrikstad lokallag i klubbhuset på Øra.

Årsmøte NOF

Norsk Ornitologisk Forening avholder sitt årsmøte lørdag 25. april i lokalene til Slottsjellsmuseet i Tønsberg i Vestfold. Dette er lagt opp som et helgearrangement (24.-26. april) med møter, fugleturer og foredrag. Selve årsmøtet foregår lørdag fra kl. 10 til 13. Fullstendig program fra fredag kveld til søndag finnes på birdlife.no samt i Vår Fuglefauna 1-2015. Det er NOF avd. Vestfold som er vertskapet for årsmøtet. Som logofugl har fylkesavdelingen nattergalen. I slutten av april er nok denne varmekjære afrikatrekkeren fraværende, men det vil likefullt bli muligheter for store fugleopplevelser for deg som deltar på ekskursjonene denne helga.

Lørdag 25. april arrangeres det en morgenekskursjon i Gullkronene naturreservat, og om ettermiddagen blir det ekskursjon til Ilene og Presterødkilen naturreservat og Ramsarområde. Søndag 26. april blir det parallelle ekskursjoner til Store Færder ornitologiske stasjon i Færder nasjonalpark samt til Mølen fuglefredningsområde i Larvik.

Nattergalen er logofuglen til NOF avd. Vestfold, som i slutten av april arrangerer NOFs årsmøte. Tegning av Trond Haugskott.

Det er ikke noen spøk å arrangere fuglesangekursjoner i Oslo – antallet deltakere er tidvis imponerende. Her venter spente deltakere ved inngangen til Frognerparken på at en fuglesangekursjon skal starte. Foto: Atle Helge Qvale.

MAI

Fredag 1. mai

9:30-13: Ekskursjon NOF Verdal & Levanger lokallag: Ytterøya, Levanger. Oppmøte på kaia i Levanger 9:30. Ferge går kl. 10.

Lørdag 2. mai

7:30-18:30: Ekskursjon NOF Bergen lokallag: Fusa. Dette er en naturskjønn kommune som er lite besøkt av fuglefolk. Vi starter turen ved å ta ferge over til Venjanaset. Vi kjører inn til Vinnesleiro naturreservat, hvor vi bruker litt tid. Videre går turen innover til Strandvik. Retur via Eikelandssosen. Oppmøte: Statoil stasjonen på Nesttun kl. 7:30. Turleder: Anders Bjordal (41 67 89 37).

Søndag 3. mai

5-8: Ekskursjon NOF OA: Et annerledes Oslo - fuglekikking i Frognerparken. Oslos grønne lunger huser et yrende fugleliv, og det er heller ikke uvanlig å finne sjeldne arter midt i hovedstaden. Etter turen samles vi på Herregårdskroas uteservering. Fremmøte: Hovedinngangen til Vigelandsparken. Turledere: Håkan Billing (90 06 03 89) og Atle Helge Qvale (91 15 95 12).

7:30: Ekskursjon NOF avd. Vestfold: Klåstadkilen. Oppmøte på bussholdeplassen i Klåstadkrysset kl. 7:30.

9-13: Ekskursjon NOF Valdres lokallag: Lomendeltaet. Oppmøte kl. 9 v/ Riste bru, felleskjøring fra Valdres Folkemuseum kl. 8:30. Kontaktperson: Brita Siri Nesja (97 18 98 86).

Mandag 4. mai

17:30: Ekskursjon NOF Verdal og Levanger lokallag: Leksdalsvatnet. Oppmøte parkeringsplassen på Ausa kl. 17:30.

18-20: Ekskursjon NOF Øvre Eiker lokallag: Elvelangs på Fiskum med Rita Rustan.

Tirsdag 5. mai

18:30: Medlemsmøte for NOF Moss og omegn lokallag på Hoppert skole, Jeløy.

19-21: Medlemsmøte NOF Trondheim lokallag: På fugletur til New Zealand, fore-

drag ved Andreas Winnem. Sted: Suhmhuset v/ Vitenskapsmuseet i Trondheim.

Onsdag 6. mai

18-20: Ekskursjon NOF avd. Aust-Agder: Fuglesangtur med oppmøte Hoveleiren, Tromøy. Turen arrangeres i samarbeid med Skogselskapet. Oppmøte ved Hoveleiren kl. 18 – turen tar ca. 2 timer. Jan Helge Kjøstvedt (97 47 61 09) og Rolf Jørn Fjærbu (99 64 52 92) er turledere.

18-20:30: Ekskursjon NOF OA: Maionsdag til Dælivann. Hver onsdag i mai besøker vi Dælivann i Bærum med fokus på fugl i ulike biotoper: barskog, blandingskog, vann og kulturmark. Turene er fremst ment for deg som ikke er så veldig drevet hobbyornitolog og gjerne vil lære mer, men alle kan være med. Det blir fokusert på fugleskoleartene for denne turen. Les gjerne om dem i fugleboka og lytt på fugle-CD hvis du har, før turen. Fremmøte: P-plassen på Steinskogen gravlund i Bærum (er skiltet fra rv. 168 mellom Haslum og Bærums Verk). Turleder: Terje Bøhler (47 90 50 43).

Torsdag 7. mai

18-20: Ekskursjon NOF avd. Aust-Agder: Fuglesangtur til Høvåg. Oppmøte ved Høvåg kirke vest i Lillesand kl. 18. Turen tar ca. 2 timer. Turledere er Jan Michaelsen og Jan Helge Kjøstvedt (97 47 61 09).

18-20:30: Møte NOF Hamar lokallag: utemøte ved Espern.

Arrangement NOF Øvre Eiker lokallag: Tårndag på Fiskumvannet for Barnas Røde Kors.

Fredag 8. mai – søndag 10. mai

15: Medlemstur NOF Verdal og Levanger lokallag til Vera i Verdal. Overnattingstur for medlemmer i lokallaget. Ringmerking og ulike sosiale aktiviteter. Overnatting i «Akerhytta». Pris pr. deltaker kr. 100. Ta med sovepose, laken og putetrekk. Påmelding til Arnstein Indahl (95 80 82 87).

Lørdag 9. mai

6-14: Ekskursjon NOF Bergen lokallag: Herdlevær. Oppmøte Storavatnet busster-

minal kl. 6. Derfra går turen til Herdlevær i Øygarden kommune. Vi etablerer oss helt vest og ser etter trekkfugler som følger kysten til hekkeplasser i nord. Turleder er Terje Hansen (92 06 33 31).

7-11: Ekskursjon NOF OA: Seiersten skanse. Fremmøte: P-plassen ved Frognhallen. Turledere: Ståle Dahlberg (41 79 17 44) og Per Morten Groth (95 78 56 89).

8-16: NOF avd Telemark: Strandryddedagen på Jomfruland. I år som i fjor rydder vi strendene på Øitangen, Jomfruland. NOF avd. Telemark betaler for taxibåt og vi serverer saft og kaffe. Ta med niste. Påmelding til Lasse Bjørn Nilssen: 99 53 39 97/lbnsys@gmail.com.

Dugnad NOF Lister lokallag: Dugnad på hytta i Fuglevika. Maling og diverse snekkerarbeid. Værforbehold – ikke regn!

Søndag 10. mai

5-12: Ekskursjon NOF OA: Østensjøvannet. Den næringsrike fuglesjøen midt i Oslos miljøpark. Her kommer vi tett på både vanlige og uvanlige fuglearter, både i og ved vannet. Turen samkjøres med Østensjøvannets venner, og vi kommer til å stå med Fugleteltet ved fugleskjulet kl. 12-15. Vi legger opp for viderekomne kl. 5-9, så familie- og barnetur kl. 10-12. Fremmøte: P-plassen i sørøstenden. Turledere: Håkan Billing (90 06 03 89) og Audun Brekke Skrindo (47 02 48 84).

9: Ekskursjon NOF avd. Østfold: Sjøfugltur til Ytre Hvaler. Hvalerfergen «Olava» er innleid og legger ut fra Skjærhalden kl. 9. Turen går til farvannet rundt Heia og Torbjørnshjør, og varer i ca. 3 timer. Kontaktperson: Øivind Lågbu. Påmelding til laagbu@online.no.

Ekskursjon NOF Trondheim lokallag: Innherred. Vi legger opp en runde for å besøke en del lokaliteter i Nord-Trøndelag, som f. eks. Hammervatnet, Ørin og Leksdalsvatnet. Påmelding til Andreas Winnem (tlf. 97 04 23 13, andreas.winnem@gmail.com). Vi kjører fra byen om morgenen. Oppmøtested og tid blir avtalt med påmeldte.

Mandag 11. mai

18: Ekskursjon NOF Verdal og Levanger lokallag: Ørin. Oppmøte ved fugletårnet på Kåra.

19-20: Ekskursjon NOF Stavanger og omegn lokallag: Grudavannet. Oppmøte Vasshus skole.

19-21: Ekskursjon NOF Sunnhordland lokallag: Fuglesongtur. Frammøte ved plassen ved kantina til Høgskolen Stord / Haugesund (HSH), Klingenbergvegen 8, 5414 Stord. Turleder: Tor Helge Heggland.

Tirsdag 12. mai

18-20: Ekskursjon NOF avd. Aust-Agder: Fuglesangtur til Dømmesmoen. Oppmøte Dømmesmoen i Grimstad kl. 18. Turen tar ca. 2 timer og turleder er Kjell Woxmyhr og Trond Nilsen (90 59 01 27).

18:30: Medlemsmøte NOF Øvre Eiker lokallag: Møte i Haug menighetscenter i Hokksund. Program med tema for kveldens foredrag legges ut på forsiden (<http://nofeiker.blogspot.no/>) uka før møtet. Også informasjon om turer og andre arrangement i programmet annonseres her.

19-21: Medlemsmøte NOF Bergen lokallag: Fuglesang for fugl og for mennesker ved førsteamanuensis Magne Husby, Høgskolen i Nord-Trøndelag. Vi vet hvorfor fuglene synger. I tillegg vil nyanser i sangen fortelle om sangerens kvaliteter, men kan de juke? Også nabohunnene kan imponeres av vakker sang – og så? Hvorfor er fuglesangen viktig for oss – og hvordan skal vi lære den mest mulig effektivt? Sted: UiB, Marineholmen i Bergen.

Onsdag 13. mai

6-8: Ekskursjon NOF Bergen lokallag: Fuglesangtur til Langeskogen. Magne Husby gir gode tips om hvordan vi kan skille de ulike artene fra hverandre. Turen blir også krydret med myter og fakta. Oppmøte Langeskogen kl. 6. Turleder: Lars Ågren (41 76 59 06).

18-20:30: Ekskursjon NOF OA: Maionsdag til Dælivann. Se 6. mai for detaljer.

Torsdag 14. mai

10-20: Ekskursjon NOF Elverum lokallag: Dagstur til Nordre Øyeren! Fornuftig fotteøy, nistepakke og kikkert, oppmøte Bashjørnet kl. 10. Turleder: Maria Stenklev (97 97 72 52).

18-20:30: Møte NOF Hamar lokallag: utemøte ved Espern.

Lørdag 16. mai

8-16: Arrangement NOF Øvre Eiker lokallag: Tårndag Fiskumvannet med Bjørn Tore Bollerud.

Mandag 18. mai

18: Ekskursjon NOF Verdal og Levanger lokallag: Ørin. Oppmøte ved fugletårnet Kåra.

Onsdag 20. mai

18-20:30: Ekskursjon NOF OA: Maionsdag til Dælivann. Se 6. mai for detaljer.

Torsdag 21. mai

18-20:30: Møte NOF Hamar lokallag: utemøte ved Espern.

Fredag 22. mai – mandag 25. mai

Medlemstur for NOF avd. Østfold til Tåkern

Hver onsdag i mai har NOF OA ekskursjon til Dælivann i Bærum. Foto: Terje Bøhler.

i Östergötland i Sverige. Tåkern er en av Europas beste fuglesjøer, med flere fugletårn og et praktfullt Naturum. Her finnes gode bestander av bl.a. rødtrum, sivhauk og trostesanger samt flere hekkende par av bl. a. sumpsanger, svartterne, myrrikse og knekkand. Vi vil også besøke flere andre naturreservater i nærområdet. Detaljer om overnatting, priser etc. fås hos turleder Øivind Lågbu, laagbu@online.no.

Lørdag 23. mai

7-12: Ekskursjon NOF Hamar lokallag: fuglesangtur til Rotlia. Oppmøte: Stange kirke. Ansvarlig: Anders Aanje (93 04 02 97).

Søndag 24. mai

6-7: Ekskursjon NOF Dalane lokallag: Tur til Rott.

Mandag 25. mai

18: Ekskursjon NOF Verdal og Levanger lokallag: Ørin. Oppmøte ved fugletårnet på Kåra.

Onsdag 27. mai

17:30-20: Ekskursjon NOF Trondheim lokallag: Ettermiddagstur ved Theisendammen i Bymarka. Turen starter ved parkeringen ved Ferista kl. 17:30, og avsluttes seinst kl. 20. Vi tar værforbehold. Trenger du skyss opp til Ferista kan du kontakte Ståle Prestøy (95 25 31 35, stale@prestoy.org).

18-20:30: Ekskursjon NOF OA: Maionsdag til Dælivann. Se 6. mai for detaljer.

Torsdag 28. mai

18:30: Medlemsmøte for NOF Fredrikstad lokallag, i klubbhuset på Øra.

19: Møte og lyttetur NOF Haugaland lokallag. Vi møtes på Torvastad kulturhus, og utpå kvelden går vi ut og lytter etter sangere!

Lørdag 30. mai

12-15: Arrangement NOF Hamar lokallag: Fuglenes dag på Starene feltstasjon. Ansvarlig: Trond Vidar Vedum (99 58 44 60).

Søndag 31. mai

Fuglenes Dag arrangeres over hele landet.

7: Arrangement NOF avd. Vestfold: Fuglenes Dag på Ilene og Gullkronene. Fuglesangtur i Gullkronene starter kl. 7 fra fugletårnpareringen. Bemannet fugletårn. Åpen dag på husmannsplassen på Holmen med foredrag, kaffe, vafler og mange andre aktiviteter.

7: Arrangement NOF Drammen & omegn lokallag: Tårndag på Linnestranda. Oppmøte: Parkeringsplassen på Gullaug skole. Det er Fuglenes Dag, og vi møtes på tårnet for ei hyggelig og forhåpentligvis fuglerik økt!

8-16: Ekskursjon NOF avd. Telemark: Vi reiser til Mølen i Vestfold for å se på fuglelivet der. Vi møtes ved Telemarksporten i Porsgrunn (Statoil) kl. 8 presis. Turledere: Jan Gunnar Slemmeli (40 46 08 69) og Eirik Klemetsen (94 00 09 99).

9-13: Arrangement NOF Valdres lokallag: Fuglenes dag på Valdres Folkemuseum kl. 9. Fuglesangtur på museumsområdet med lytting og læring. Vi vil ha stand med informasjonmateriell og noen salgsartikler. Kontaktperson: Trond Øigarden (95 07 75 58).

9-15: Ekskursjon NOF Lister lokallag: Herad. Turen blir en rundtur i Vaddeliheia - Kalåsknipen og må påregnes å vare 5-6 timer. Frammøte ved Holmen gård ca. 0,5 km øst for toppen av Drangekleiva kl. 9. Turleder: Lars Bergersen (46 41 64 52). Værforbehold.

11-16: Arrangement NOF OA: Fuglenes Dag ved Østensjøvannet. Det blir ringmerking, korte fugleturer, foredrag, testing av kikkerter, salg av litteratur, minikurs, fuglekino, fuglerally, hardcorequiz og fuglepub! Bestill billetter til filmen *Birders: The Central Park Effect* her: <http://nofoa.no/aktiviteter/708>. Fremmøte: Ved fugleskjulet på Østensjøvannets vestside. Turleder: Håkan Billing (90 06 03 89).

12-16: NOF Stavanger og omegn lokallag: Fuglenes dag. Jærmuseet.

Arrangement NOF avd. Aust Agder: Fuglenes dag / Naturens dag, Bjørnebo i Arendal. Foreningen er representert med

stand. Trond Nilsen (90 59 01 27) og Syvert Unander stiller for NOF avd. Aust-Agder.

Arrangement NOF avd Østfold: På Fuglenes Dag er det i år som i fjor fuglelivet i Nartheskogen og den sterkt truede Sorgenfrigropa som skal i kikkerten. Nærmere informasjon om arrangementet vil bli annonsert i lokalaviser og på Naturnytt Østfold (<http://naturnyttostfold.blogspot.no/p/blog-page.html>).

Fuglesangkurs NOF Elverum lokallag: lær de ti vanligste sangerne i vårt nærmiljø! Lavterskeltilbud. Fuglesangkurs med Trond Berg. Nærmere informasjon kommer på vår hjemmeside og på birdlife.no.

Arrangement NOF Øvre Eiker lokallag: Fuglenes Dag 2015. Se <http://nofeiker.blogspot.no/> for detaljer.

JUNI

Tirsdag 2. juni

18:30: Medlemsmøte for NOF Moss og omegn lokallag på Hoppert skole, Jeløy.

Torsdag 4. juni - fredag 5. juni

20-02: Ekskursjon NOF avd. Telemark: lyttetur til Børesjø. Juni er en fantastisk tid for å få med seg fuglesang og kveldsaktive sangere. Oppmøte ved parkeringen ved Gjerpens alders- og sykehjem kl. 20. Turledere: Jørn Helge Magnussen (95 04 02 38) og Runa Bergby (90 94 65 92).

Fredag 5. juni - lørdag 6. juni

18-24: Arrangement NOF Øvre Eiker lokallag: Tårnkveld på Fiskumvannet med nattsangerlytting. Ansvarlig: Bjørn Tore Bollerud.

19: Ekskursjon NOF Elverum lokallag: Grillung og nattsangertur ved de tre sjøer. Fremmøte: Møt ved kirka ved Gjesåssjøen kl. 19, ta med grillmat og drikke. Etterpå leter vi etter nattsangere. Turleder: Per Lian (48 02 46 16).

21: Ekskursjon NOF avd. Aust-Agder: nattsangertur. Oppmøte ved Landvik kirke i Grimstad kl. 21. Turen går rundt i nærområdet. Turledere er Jan Helge Kjøstvedt (97 47 61 09) og Rolf Jørn Fjærbu (99 64 52 92).

21: Ekskursjon NOF Stavanger og omegn lokallag: Nattsangertur. Turleder: Lars Otto Eliassen.

21:30-07: Ekskursjon NOF Bergen lokallag: nattsangertur til Sveio. Turen starter på Fitjar i Vestbødadtjødno og Rimbareidtjødno naturreservat. Videre kjører vi mot Sveio. Oppmøte: Halvhjem fergekai kl. 21:30. Turleder: Anders Bjordal (41 67 89 37).

22-01: Ekskursjon NOF Øvre Eiker lokallag: nattsangertur Fiskum / Eikeren med Steinar Stuefløten og Audun Jahren.

22:30-03: Ekskursjon NOF OA: Nattsangertur i Ås, som vanlig med utgangspunkt i Østensjøvann i Ås, hvor myrsanger og rørsanger synger om kapp. Fremmøte: Ås stasjon, p-plassen på vestsiden av sporet, bak taxi-bua. Turleder: Hans Petter Kristoffersen (90 77 13 38).

Lørdag 6. juni - søndag 7. juni

23:30: Ekskursjon NOF avd. Østfold: nattsangertur. Vi kjører rundt i Råde og Onsøy og lytter etter de artene som bare hører sommernatten til. Fremmøte

Det blir Fuglenes Dag på Starene feltstasjon lørdag 30. mai! Da ønsker NOF Hamar lokallag alle velkomne til den flotte feltstasjonen i Stange kommune. Foto: Magne Myklebust.

ved Tomb kirke kl. 23:30. Turleder: Arve Dyresen, adyresen@online.no.

Ekskursjon NOF Drammen og omegn lokallag: Det planlegges et dypdykk i fuglefaunaen på østsida av Øslofjorden – i både Akershus og Østfold. Turen starter på dagtid og ender opp med nattsangertur. Påmelding innen 1. juni til Hans Petter Rømme (90 94 06 71). Mer informasjon kommer på www.nattravn.info. Oppmøte: P-plassen på Gullaug skole.

Søndag 7. juni

12-16: Arrangement NOF OA: På FNs biomangfolddag samles alle naturvernforeningene under SABIMA for å tilby en tverrbiologisk dag for hele familien på Lilløyplassen. Fugleteltet er på plass med mange produkter. Det blir turer og konkurranser. Fremmøte: Lilløyplassen naturhus. Kontaktpersoner: Håkan Billing (90 06 03 89) og Johnny R. Pedersen (96 51 42 46).

Mandag 8. juni

18-21: Ekskursjon NOF OA: Fugletur for funksjonshemmede, ved Østensjøvannet. Turen er i samarbeid med Norges Handikapforbund. Fremmøte: P-plassen i sørøstenden. Turledere: Håkan Billing (90 06 03 89), Audun Brekke Skringo (47 02 48 84) og Bjørn Harald Rinden (93 42 34 35).

Fredag 12. juni - lørdag 13. juni

20-08: Ekskursjon NOF OA: Spennende nattsangertur til Håøya, indre Oslofjords mest urskogslignende øy. Det er gode muligheter for å høre nattravn! Ta med sovepose, varme klær og myggmiddel. Hvis du ikke overnatter settes det opp en hjemtur kl. 2. Fremmøtested: Havna i Vindfangerbukta, Drøbak kl. 20. Pris: Kr 150; kr 100,- for medlemmer. Turleder: Håkan Billing (90 06 03 89).

20: Ekskursjon NOF Hamar lokallag: Grillkveld på Starene feltstasjon før nattsangerlytting. Ta med grillmat, vi fikser griller. Kontaktperson: Brit Rennemo (90 23 36 51).

22: Ekskursjon NOF avd. Vestfold: nattsangertur, oppmøte på parkeringslomma ved Gjennestadvannet kl. 22.

Fredag 12. juni - søndag 14. juni

Ekskursjon NOF Lister lokallag: Fjelltur til Sirdal. Turen går trolig til områder innover langs Roskreppfjorden. Overnatting i hytte. Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til turleder Kjell Grimsby (38 37 05 30 / 97 75 06 65). Værforbehold.

Lørdag 13. juni

22: Ekskursjon NOF Drammen & omegn lokallag: Nattravn safari. Vi feirer 10-års jubileum for ringmerking av nattravn på Hurumlandet! Værforbehold. Oppmøte: HydroTexaco-stasjonen på Klokkarstua. Turleder: Frode N. Bye. Kontaktperson: Hans Petter Rømme (90 94 06 71).

Søndag 14. juni

5-8: Ekskursjon NOF OA: Fuglesangtur, Frogne kirke. Er vi heldige får vi høre nattergalen synte på nattens siste strofer. Vi får nok høre gulsanger også, og kanskje til og med rosenfink. Fremmøte: P-plassen ved Frogne kirke. Turledere: Ståle Dahlberg (41 79 17 44), Per Morten Groth (95 78 56 89).

Onsdag 17. juni

17-21: Ekskursjon NOF Elverum lokallag: Rovfugltur! Vi blir med og ringmerker unger av musvåk. Oppmøte Skogmuseet kl. 17, turleder Trond Berg (95 17 72 98).

Fredag 19. juni - lørdag 20. juni

21-05: Ekskursjon NOF OA: Nattsangertur i kano langs Leira. En annerledes og eksosfri nattsangertur! Håkan Billing er utdannet kanoinstruktør, og vi får halvannen times opplæring i padling, før vi lydløst tar oss medstrøms fra Leirsund, langs en av Nordens største elvesletter. Fremmøtested: Tangen brygge. Pris: Kr. 595; kr. 395,- for medlemmer. Turleder: Håkan Billing (90 06 03 89). Påmelding innen onsdag 10. juni.

Lørdag 20. juni

10-19: Ekskursjon NOF Elverum lokallag: Vi drar til Bittermarka for å oppleve noen av fjellets arter, som svømmesnipe, heilo, svartand og flere. Godt fottøy, klær etter vær og nistepakke er lurt. Oppmøte Statoil Hernes kl. 10, turleder Maria Stenklev 97 97 72 52) og Gry Holen (41 61 09 06).

